

VI.

Pod hledisko péče o povznesení odborného výcviku dorostu živnostenského vůbec (ne pouze řemeslnického, nýbrž i obchodnického, továrního atd.) spadají též přísnější předpisy o učednictví, jež vládní osnova zavádí — hledisko sociální pominuto.

Učební pán má nejenom — jak platný řád živnost. nařizuje — sám míti potřebné vědomosti odborné, nýbrž má býti co do zařízení a způsobu vykonávání své živnosti vskutku s to, aby učně řádně vyučiti mohl (§ 98). Kde by tedy učeň přes formální kvalifikaci mistrovu nebo jeho zástupce nemohl pravděpodobně živnosti se náležitě vyučiti, mohl by úřad držení učňů zameziti. Kdyby na př. truhlář. byl zařízen pouze na výrobu kufrů nebo beden nebo jen postelí a pod., obuvník pouze na výrobu svršků, krejčí pouze na výrobu uniforem nebo spodků a pod., nesměli by držeti učně, protože by způsobem, jak svoji činnost vykonávají, neposkytovali záruky, že by se učeň u nich celému řemeslu truhlářskému, obuvnickému, krejčovskému náležitě vyučil.

Kdyby snad živnostník chtěl předpisy o učních obcházetí tím, že by vedle učňů zaměstnával mladistvé pomocníky, může mu býti současné držení těchto mladistvých pomocníků zakázáno (§ 98, 6. odst.).

Co do učební doby navrhla vládní předloha, aby pro učeně tovární směla býti učební doba smlouvou stanovena na 2—3 léta (dosud byla nařízena „nejvýš 3 léta“, mohla tedy býti na př. i pouze jeden rok), a pro jednotlivé netovární svobodné živnosti může vláda obecně snížit učební dobu až na 1 rok (§ 98 a). Obmezení maximální učební doby v továrnách na 3 léta vadí však v těch oborech, kde — jako na př. v knih-tiskařství — je pro všechny závody, tovární či netovární, vzájemnou dohodou zaměstnavatelů s dělníky stanovena jednotná učební doba čtyřletá; stalo se pak, že úřady živnostenské odpíraly schválení továrnímu řádu, čtyřletou učební dobu stanovícímu, kdežto zase dělnictvo opíralo se tomu, aby v podnicích továrních učební doba o plný rok byla snížena naproti podnikům netovárním.

Zostřeny též podmínky o přijímání učňů. Dle platného zákona musila býti zvláštní učební smlouva uzavřena do uplynutí doby zkušební (tedy po případě až do 3 měsíců po přijetí učeně) toliko při přijetí nezletilých učňů a mohla býti ústní nebo písemná. Osnova vládní nařizuje písemnou smlouvu pro všechny učeně do čtyř neděl po započeti učebního poměru, jeden exemplář smlouvy má se ihned zaslati společenstvu nebo obecnímu úřadu, kde se zapíše do zvláštní knihy protokolní (§ 99).

Školy pokračovací musí nyní učeně navštěvovati »až do úplného dosažení cíle učebního« a může mu na základě oznámení správy školní býti pravidelná učební doba o půl léta prodloužena, jestliže vlastní vinou nedosáhne dostatečného úspěchu vyučovacího nebo byl-li od vyučování školního disciplinárně na čas vyloučen (§ 99 b). Učební pán jest povinen, učeně u správy

školní přihlašovati a odhlašovati a tak dozor nad pravidelnou docházkou umožňovati (§ 100).*)

I nejde-li o učně, jsou zaměstnavatelé povinni, pomocným pracovníkům do dokonaného 18. roku poskytnouti k návštěvě stávajících »všeobecně průmyslových jakož i odborných škol pokračovacích (po příp. kursů přípravných)« — ne tedy pouze, jako dosud, »škol večerních a nedělních« — potřebný čas, stanovami a učební osnovou dotyčné školy předepsaný. To platí, pokud není zvláštních pokračovacích škol pro ženské pomocné dělníky, i o školách pro ženské ruční práce a školách hospodyňských (§ 75 a).

Novým jest ustanovení § 100 a), dle něhož, pokud nejsou pro jednotlivé živnosti dány předpisy o poměru počtu učedníků k počtu pomocníků ve stanovách společenstevních, může vláda tento číselný poměr určití vůbec nebo pro jednotlivé okresy zvláštním nařízením. Praktickým bude to u podniků továrních i pro mnohá společenstva, která se pro takový žádoucí předpis stanov společenstevních dosud nerozhodla. Podobné ustanovení (§ 114 lit. b platného zákona) obsahuje živnostenský řád německý.

Novým textováním vynikl nyní ještě zřejměji nedostí ceněný rozdíl mezi učebním vysvědčením a listem výučným. Vysvědčení učební vydává učňovi jeho pán při

*) V permanentním výboru navrhovali 24. srpna Dr. Stojan a Eldersch resoluci, aby vláda o to pečovala, by vyučování z večerních hodin, nedělní a svátků bylo přeloženo na jinou dobu, jelikož učni po 13—14 hodiné denní práci nejsou s to vyučování s potřebnou pozorností sledovati. Dr. Hasenöhrl prohlásil to sice za žádoucí, ale upozornil, že živnostnictvo opírá se již tomu, aby vyučování — jak nařizuje nová normální učební osnova — počínalo nejpозději šestou hodinou večerní. Bendel a Pachar byli arci ihned po ruce, aby dovozovali, že tu sluší postupovati jen krokem a ve shodě s živnostníky atd.

každém zrušení učebního poměru, třebaš učeň nebyl ještě vyučen, o době, kterou učeň strávil v učení, o jeho chování a nabytém výcviku. List výučný (při řemeslech nyní »list tovaryšský«) vydává učni při řádném skončení (celého) poměru učebního představenstvo společenstva na základě jednoho nebo více učebních vysvědčení, propouštěcího vysvědčení ze školy pokračovací a vysvědčení o úspěšně složené zkoušce učednické (tovaryšské), jakož i dle pozorování společenstvem na základě § 114 (patrně lit. b) učiněných.

Vyjímajíc řadu paragrafů o zkoušce tovaryšské změnil živn. výbor ve vládní předloze, pokud se učednictví týče, velmi málo. Do obsahu učební smlouvy (§ 99) vřaděna podmínka co do zkušební taxy, v § 99 b) dáno vládě právo rozhodnouti o tom, které vyučování lze pokládati za rovnocenné s pokračovacím, aby osvobodovalo od povinné návštěvy škol pokračovacích. Všechny dalekosáhlejší návrhy na učednickou ochranu zamítnuty: Elderschův, aby učňové do 18. roku nesměli býti zaměstnáváni v závodě déle než 8 hodin a vůbec ne pracemi domácími a mimoživnostenskými; Kitscheltův, aby, propadl-li učeň při zkoušce učednické následkem zavinění mistrova, byl dán na dobu prodlouženého učení k jinému učebnímu pánu na útraty pána předešlého. Eldersch konečně žádal vládu, aby zřízením učednických inspektorů čelila křiklavým nešvarům v oboru učednictví i aby protizákonné zaměstnávání a zacházení s učni úřady živnostenskými co nejpřísněji bylo stíháno.
